

OPERA SNG V LJUBLJANI

W. A. MOZART

FIGAROVA SVATBA

GLEDALIŠKI LIST št. 2 — 1955-56

PREMIERA DNE 22. DECEMBRA 1955

W. A. MOZART:

FIGAROVA SVATBA

KOMIČNA OPERA
V ŠTIRIH DEJANJIH

Besedilo:
Lorenzo da Ponte

Prevedel:
Smiljan Samec

Dirigent:
dr. Danilo Švara

Režiser:
Hinko Leskovšek

Scenograf:
akad. slik.
Maks Kavčič

Kostumograf:
Mija Jarčeva

Vodja zboru:
Jože Hanc

Izdelava kostumov:
Gledališke krojač-
nice pod vodstvom
Cvete Galetove in
Jožeta Novaka

Inspicijent:
Miran Dietz

Odrski mojster:
Celestin Sancin

Razsvetljava:
Anton Drčar

Lasulje in maske:
Janez Mirtič in
Emilija Sancinova

Grof Almaviva	Samo Smerkolj
Rozina, njegova soproga	Vilma Bukovčeva Vanda Gerlovičeva
Suzana, njena sobarica	Maruša Patikova Nada Vidmarjeva
Figaro, grofov sluga . .	Ladko Korošec
Kerubin, paž	Zlata Gašperšičeva Manja Mlejnikova
Marcelina	Bogdana Stritarjeva Elza Karlovčeva
Bazilio	Drago Čuden Janez Ljupšek
Don Curzio, sodnik . .	Ljubo Kobal Slavko Štrukelj
Bartolo	Friderik Lupša Danilo Merlak
Antonio, vrtnar	Ivo Anžlovar Simeon Car
Barbka, njegova hči . .	Sonja Hočevanjeva

Ljudstvo.

DVESTOLETNICA GLASBENEGA GENIJA

Meseca januarja 1956 bo ves kulturni svet z veličastnimi prosilci slavil dvestoletnico rojstva največjega glasbenega genija vseh časov, ustvarjalca klasične opere, skladatelja Wolfganga Amadeusa Mozarta. Rodil se je v Salzburgu, ki je v njegov spomin pozneje osnoval najznamenitejši evropski festival, z dvanajstim letom je že napisal prvo opero (Bastien in Bastienne), ki sicer še ne odkriva kasnejšega genija, še prav mlad je doživel prvi uspeh v Italiji, vrnil se je domov, živel težko življenje in ustvarjal, dosegel uspehe pa tudi neuspehe, umrl še razmeroma mlad in brez sredstev — toda zapustil je svetu najdragocenejšo glasbo in najlepše opere, ki žive še danes in bodo večno živele, dokler bo v človeštvu živel smisel za lepoto. Mozartova glasba vzbuja vtis otroškosti, toda otroškosti čistega, vedrega, velikega duha, iz katerega je vrel neizčrpen vir čudovite melodije in harmonskih bogastev. Kot operni skladatelj pa je imel Mozart hkrati nezmotljiv občutek za dramatik in tako nam je podaril Don Juana, Figarovo svatbo pa Beg iz seraja, Cosi fan tutte in Čarobno piščal, dela, ki nedvomno sodijo v zakladnico človeške kulture, v zakladnico umetnosti vseh človeških rodov. O Mozartovi umetnosti so bile napisane že skladovnice knjig, napisane so bile analize in ocene, ki jo odkrivajo z najrazličnejših strani, napisanega ni bilo o njem nemara nič manj kot o največjih duhovih človeštva, Homerju, Danteju in Shakespearu, toda pesnike je v izvirniku dano uživati in občudovati samo nekarim, tudi slik in kipov velikih slikarjev in kiparjev ne vidimo v vsaki galeriji, Mozartova glasba pa je pri vseh narodih na koncertih in opernih odrih vedno in povsod pričujoča v izvirni obliki, ki jo loči le boljša ali slabša umetniška moč poustvarjalca. Pa tudi to oviro odstranjuje danes radio, ki omogoča prenašanje po etru najboljših glasbenih reprodukcij, ki so jih upodobili največji svetovni dirigenti sedanjega časa. Mozart je tako resnično postal duhovna last vsega človeštva.

Podajanje Mozartove glasbe pa terja od izvajalcev visoko stopnjo glasbene kulture, zato ni čudno, če se je ljubljanska Opera povzpela do Mozarta razmeroma pozno, l. 1925 in pozneje, po zaslugi najpomembnejših pionirjev slovenske Opere, dirigentov Nika Štritofa in Mirka Poliča, izmed pevcev pa predvsem po zaslugi mojstra Julija Betetta. Mozart je poslej ostal na odru naše Opere ne le stalen gost, temveč pomenijo uprizoritve njegovih glavnih del pri nas tudi hkrati vse do danes najvišje umetniške dosežke v ravni izvajalskih kvaliteta našega ansambla. K tem sodita vsekakor po osvoboditvi tudi uprizoritvi Dona Juana (dirigent Bogo Leskovic in režiser Hinko Leskovšek) in Figarove svatbe (dirigent dr. Danilo Švara in režiser Hinko Leskovšek). Zato je nemara prav, da se je naša Opera v proslavo dvestoletnice Mozarta neposredno po velikem umetniškem uspehu njenega Don Juana na festivalu v Dubrovniku odločila obnoviti z deloma novo solistično zasedbo še drugo najboljšo Mozartovo delo, Figarovo

svatbo. S tema dvema uprizoritvama namerava naša Opera tudi gostovati v okviru Mozartovih proslav meseca maja 1956 na turneji v Italiji, kamor je bila prav s tem repertoarjem povabljena.

Slovenska operna reproduktivna umetnost bo tako z Mozartom postavljena pred prvo večjo umetniško preizkušnjo, ki jo bo s kvalitetnimi ansambelskimi vrtilinami vseh izvajalcev nedvomno častno prebila. In tako bo spet nesmrtna, klasična Mozartova umetnost tista, ki povezuje kulturo narodov v strnjen krog občudovalcev Mozarta in s tem tudi najvišjih sadov opere in glasbe.

Mozartov genij bo tudi pri nas Slovencih ostal vedno in povsod pričujoč!

S.

MOZARTOVO OPERNO USTVARJANJE

Mozart se je rodil v dobi, ki je bila polna bogatih kulturnih tokov, revolucionarnih družbenih nazorov, novih, umetniških stremeljenj, predvsem pa novih, glasbeno-stilističnih izraznih sredstev. Toda le malo velikih mojstrov je bilo, ki bi umetniško bogastvo oblik iz te dobe znali v tolikšni meri izkoristiti, kot je to storil Mozart. Njegov ustvarjalni duh je prodril v vse vrste kompozicijskega ustvarjanja od preproste pesmice in plesnega stavka do velikih finalov in stavkov njegovih oper in simfonij.

Izredno nadarjeni otrok je začel zelo zgodaj komponirati in je že z dvanajstim letom skomponiral čudovito igrico, ki je bila seveda še čisto v stilu tedanje operne glasbe in nikakor ne izdaja poznejšega opernega stila. O Mozartu so sicer dolgo časa trdili, da je njegov stil enak stilu italijanskih komponistov pred njim. V resnici pa je Mozartova umetniška moč v tem, da je sicer prevzel, kar je bilo pred njim ustvarjenega, toda temu je dodal še svoj lastni temeljni ton, ki v poznejših delih vedno bolj prevladuje, dokler ne postane jedro njegove tvornosti, dočim prevzeti material stopa v ozadje.

Mozart je prvi postavil na oder resnično dramatsko dogajanje, v katerem je vsako osebo in vsak prizor karakteriziral s primerno glasbeno linijo in barvo. Toda pri tem nikoli ne posnema le zunanjih dogodkov, ampak je pri vsej svoji prilagodljivosti dejanju vedno samostojen, tako da lahko govorimo o njegovi glasbeno-dramatski konceptiji. Na ta način je prelomil s tradicijo baročne opere, ki je tedaj prevladovala, ter postavil na oder resnične, do zadnjih odtenkov izdelane karakterje. Pri vsem tem pa je Mozart seveda ves oblikovni material iz preteklosti ne samo izpopolnil, ampak umetniško poglobil in s tem tudi presegel. V bistvu je najpopolnejši zastopnik rokokoja, v resnici pa je ravno temu galantnemu dvornemu rokokuju zadal smrtni udarec. Način njegovega govora je sicer rokokojski, vendar prodira njegova govorica do takih psiholoških globin, da je morala zapustiti globok vpliv tudi na poznejšo dobo romantike.

Kljub vsemu so Mozartu dolgo časa očitali nekritičnost in pomanjkanje smisla pri izbiri tekstov. Kolikor nam je znano iz njegovega življenjepisa, ni težil, da bi si pridobil obširnejše literarno znanje, ampak je snovi, ki jih je nameraval dramatsko obdelati, iskal ali pri baročnem gledališču in nikoli v literarnih umetninah. To je

zelo značilna Mozartova poteza, ki nam vsaj do neke mere tudi lahko pojasni dejstvo, da je njegova operna tvorba ostala do danes dovolj sveža.

V svojem velikem stremljenju po logičnosti dramatskega razvoja je Mozart prvi postavil zahtevo, da naj bodo karakterji na odru življenjsko resnični, posamezni spevi pa veren odraz duševnega razpoloženja nastopajočih oseb. Oblikovne sile stare opere živé sicer v Mozartu še vedno, a bolj in bolj preraščajo v dramatsko enotnost umetnine kot celote, ki je postala osnovni zakon Mozartovega opernega ustvarjanja. Duševni konflikti, ki so bili v stari operi le povod za kakršen koli dramatski razvoj, postanejo bistvo in smoter nove opere.

Že iz Mozartovega umetniškega hotenja, prirediti slavno Beaumarchaisovo komedijo v operni libreto, je razvidno, da je hotel napisati pravo dramo. S tem je seveda moral proti tedanji tradiciji odpreti v svoji partituri vse možnosti, da je uprizoritev lahko i v igralskem i v glasbenem oziru prišla na oder kot iz enega kosa zlita. V ta namen mu je moral Da Ponte Beaumarchaisovo komedijo spremeniti v libreto. Da Ponte sicer ni imel velikih pesniških in dramskih sposobnosti, vendar je znal s prefinjenim okusom razločevati odrsko učinkovitost od neučinkovitosti, ter se prilagoditi Mozartu, v katerem je slutil genija, ki bo presegel vse komponiste tedanjosti. S tem tekstom seveda ni bilo tako lahko, ker ravno ta komedija zaradi svoje protidržavne tendence ni smela na oder. Tako je Da Ponte imel še tudi nalogo, da tekst čim bolj rafinirano zrine skozi cenzuro, in je Mozart moral komponirati zreducirani in olepšani tekst. Niti tekstovne okrajšave niso mogle spremeniti duha in ideje te komedije in je zato tudi jasno, da v glasbi poleg veselih momentov pride na plan tudi revolucionarna plat igre. Kajti Figaro v tej komediji ni več tip zatiranega in ponižanega služabnika, kakor ga najdemo pri Molièru ali Goldoniju, temveč je služabnik, ki je svojemu gospodu po samostojnosti, umnosti in samozavesti enak. Ravno ta globoko življenjska poteza na Figaru je Mozarta privlačila, da nam je ustvaril karakter, ki pa je svoje najfinejše psihološke poteze dobil šele v glasbi. Z veliko lahkotnostjo in naravnostjo, toda vedno z logično motivacijo zapleteno dejanje, živahna predigra oseb v komediji je omogočila Mozartu psihološke razvojne možnosti, ki jih osebe dotedanje opere buffe niso mogle razviti. Pri tem ga niso navduševali zgolj socialni momenti, ampak tudi ljudje in karakterji kot taki. Beaumarchais je orisal ljudi določene dobe, dočim je Mozart v svoji operi zajel širšo vsebino življenja na splošno. Tako je iz galantne politične satire nastala umetnina, ki posreduje življenje ljudi, njih medsebojne odnose v najširšem smislu.

Že v prvem primeru nam da Mozart vpogled v življenje dveh oseb, ki jih vidimo v logičnem delovanju, združujoč tako od prvega trenutka dalje petje in igro. S tem pa nam oriše že tudi odnose teh dveh oseb in njun položaj in nalogo v komediji, obenem pa spoznamo tudi sfero vsakdanjega življenja, ki daje nekakšen okvir vsej igri. Akcija vseh nastopajočih oseb v dejanju se pozneje prilagodi obema glavnima osebama. Tako je bila prvič v zgodovini opere dosežena enotnost dramske gradnje na ta način, da se vsi zunanji in notranji konflikti osredotočijo na glavno osebo, na par Figaro—Suzana. Občutja ljubezni, ki jih osebe na različen način razodevajo, se nezavedno ocenjujejo na Figaru in Suzani in njih medsebojnem odnosu. V genialno zamišljeni in resnično revolucionarni figuri Figara je Mo-

Vanda Gerlovičeva
poje vlogo grofice

Samo Smerkolj
poje vlogo grofa

Zlata Gašperšičeva
poje vlogo Kerubina

Ladko Korošec
poje vlogo Figara

Nada Vidmarjeva
poje vlogo Suzane

Vilma Bukovčeva
poje vlogo grofice

Manja Mlejniskova
poje vlogo Kerubina

Maruša Patikova
poje vlogo Suzane

zart združil vse dotedanje izkušnje v oživotvorjenju te operne figure. K temu je Mozart dodal še dober delež ironije, ki ima kot posebno fina poteza Mozartove umetnosti svoj izvor v njegovem izrednem daru za opazovanje okolice. Spomnimo se na Figarovo kavatino »Če bi plesali, ljubi grofiček«, ki ne skriva v sebi samo rahle ironije, ampak je obenem izraz globokega ogorčenja in sovraštva i Figara osebno i njega kot zastopnika celega razreda. Grof naj doživi, kaj se pravi plesati s Figarom: »koj vam kot ptiček v brk zažgolim.« To je odkrita revolucija in tako je treba to arijo tudi prednašati. S to arijo se sproži dvoboj in konflikt med Figarom, kot zastopnikom prebujajočega se ljudstva in grofom, kot zastopnikom plemstva, za katerega obstoj se grof tudi bori.

Mozart se je pri oblikovanju svojih karakterjev tesno naslonil na Beaumarchaisovo karakterizacijo oseb, ki jih v nekaterih primerih izpopolnjuje, druge spet samostojno ustvarja. Tako je značaj grofice v operi v celoti delo Mozartovega dramskega talenta. S tem, da se ta oseba, ki je edina v operi najmanj aktivna, sredi komične opere dotika tudi sfere tragičnega, se je Mozart zelo oddaljil od Beaumarchaisa in od opere buffe kot take, ki s to osebo izgubi svoj pravi buffokarakter in postane nova, čisto Mozartova tvorba. Poleg tega je ravno ta figura daleč od duha in pojmovanja rokokojske dobe. V njej živi resnično, odkrito in globoko duševno občutje, ki ga Mozart bistveno karakterizira samo z glasbo (arijo). Ariozna statičnost stare baročne opere, ki se je izkazala kot ovira dramskemu stopnjevanju, je postala v tej operi utemeljena potreba za dramsko gradnjo. Obenem pa je Mozartova zasluga, da je to osebo dramsko in glasbeno povezal z vsemi ostalimi osebami ter s tem dosegel izredno enotnost dejanja.

Nič manj iznajdljive odtenke in barve v glasbeni zlitosti in oblikovnem razvoju je razodel s karakterjem paža, ki ga je v osnovi sprejel od Beaumarchaisa ter ga glasbeno in tudi dramaturško poglobil. Pri karakteriziranju ostalih glavnih oseb (grof in Suzana) se je tesno naslonil na slavnega francoskega komediografa, medtem ko je vse ostale stranske osebe, ki so po zakonu veseloiigre nujno potrebne samo za zaplet dejanja, le shematično obdelal.

Tako je s Figarom nastala prva opera, ki stavlja ogromne zahteve tako igralcu kot pevcu ali tudi režiserju. Razen subjektivne karakterizacije oseb, ki se nam razodevajo v arijah, je Mozart svoje osebe karakteriziral tudi v ansamblih in te prav posebno v finalu 2. in 4. dejanja. O tej tehniki opernega finala pravi Da Ponte sledeče: »Finale, ki mora biti seveda povezan z opero, je kot nekakšna majhna komedija ali drama zase in zahteva novih zapletov, obenem pa mora opera tu priti do svojega viška.«

Recitativ je iz finala čisto izključen, vse se poje in vsak tempo mora biti v njem zastopan (adagio, andante, allegro itd.). Notranji in zunanji konflikti ženejo dramo do viška napetosti in komponistova naloga je, da niti z enako spretnostjo zavozla in razvozla kot pesnik. Beaumarchais je bil sevč mojster tega finala, Da Ponte je to prevzel in nadaljeval, Mozart pa potenciral in glasbeno poglobil. Tako nastane na koncu dejanja daljša, dramatično razgibana, barvita in pestra glasbena točka, v kateri pride Mozartova operna umetnost do sijajnega viška. V celotnem scenskem kompleksu je idealno izenačena glasba in drama. Na eni strani je za najvažnejši del glasbe ustvarjena akcija na odru, na drugi strani pa so glasbene točke že same tako zaokrožene, da imajo samostojno vrednost. Princip stopnjevanja je izražen z glasbenimi sredstvi. Partitura korak za korakom sledi dra-

matičnemu stopnjevanju, obenem pa z genialno natančnostjo in verodostojnostjo slika učinek dogodkov na posamezne osebe. S tem je moral seveda porušiti tradicijo samo slikarskega principa grupe in poudariti predvsem smisel ansambla.

Tako je Mozart s Figarom dosegel dovršenost svojega glasbeno-dramskega koncepta. Duševno življenje in razpoloženje njegovih karakterjev, ki sega v globine, kjer imata tragika in komika svoj skupni izvor, je našlo ravno tako kot zunanje stopnjevanje in dejanje svoj najvernejši odraz v glasbi. Tako je Mozart dal tudi velik delež pri sooblikovanju dramatične oblike svoje opere.

Praizvedba 1. maja 1786. leta na Dunaju je doživela velik uspeh. Proti uprizoritvi so sicer njegovi rivali mnogo intrigirali, toda delo je slednjič le pod Mozartovim osebnim vodstvom prišlo na oder in ostalo sveže in blesteče do današnjega časa.

Leskovšek Hinko

FIGAROVA SVATBA

(Vsebina opere)

»Figarova svatba« je po dejanju nadaljevanje Rossinijevega »Seviljskega brivca«. Rozina je zdaj že grofica Almoviva, njen mož, grof, pa ni ravno po kreposti vzoren, temveč se trudi, da bi si pridobil ljubezen sobarice Suzane in vrtnarjeve hčerke Barbke. Ker zasledí pri tem tekmeca v pažu Kerubinu, se ga skuša iznebiti. Figaro je bil stopil v grofovo službo in se pripravlja na poroko z Rozinino sobarico Suzano.

Prvo dejanje.

Figaro meri sobo, ki mu jo je grof namenil za stanovanje, in premišljuje, kako bi razmestil po nji pohištvo, da bosta imela s Suzano čim prijetnejše gnezdece. Suzana mu zaupa svoje skrbi zaradi grofovega zalezovanja. Figaro jo pomiri. Vtem pa pride doktor Bartolo, ki si ga je izbrala Marcelina za svojega zastopnika v pravdi zoper Figara. Figaro je namreč obljubil Marcelini zakon, ako ji ne bo mogel vrniti nekoč izposojenega denarja. Paž Kerubin noče oditi iz graščine grofu s poti, zato pride k Suzani po nasvet in pomoč. Ko zasliši grofa, se mu brž skrije in tako sliši, kako grof Suzani dvori. A tudi grofa dreseneti zadrega. Pred vrati se oglasi Bazilio in grof se prav tako skrije. Ko pa zasliši Baziliovo namigovanje, kako Kerubin ljubimka z grofico, stopi iz skrivališča in terja pojasnila. Pri tem neizmerno začuden slučajno odkrije pri Suzani skritega Kerubina, za katerega vidi, da je slišal njegovo dvorjenje Suzani. Pred grofovo jezo reši Kerubina Figaro, ki privede podložnike, da bi se grofu zahvalili za ukinjenje »pravice prve noči«. Spričo slavnostnega razpoloženja je pažu oproščeno, a da bi se ga vendarle znebil, mu grof podeli častniški patent z nalogom, da takoj nastopi službo pri regimentu. Figaro da Kerubinu na pot nekaj dobrih naukov.

Drugo dejanje.

Grofica v svoji sobi prosi boga, naj bi ji vrnil možovo srce. Suzana odpre obupanemu Kerubinu in ženski ga hočeta preobleči v ženska oblačila, da bi tako še mogel biti priča Suzanini svatbi. Pri tem jih vse tri preseneti grof. Kerubin zbeži v grofičin kabinet. Grof za-

čuje od tam ropot in v zbujeni ljubosumnosti hoče vanj pogledati, a grofica mu brani. Ker ne dobi ključa, gre po orodje, da bi s silo odprl vrata. Kerubin skoči medtem skozi okno na vrt, na njegovo mesto pa se skrije Suzana. Tako najde grof namesto Kerubina skrito Suzano in se mora Rozini opravičiti. Tedaj pa prinese vinjeni vrtnar grofu list papirja, ki ga je pri begu skozi okno izgubil na vrtu Kerubin. Grof vidi, da stvar le ni tako nedolžna, a zamotani položaj reši Figaro, ki vzame krivdo nase. Pa še nova smola: Marcelina, Bartolo in Bazilio pridejo terjat Figara, naj izpolni ženitno obljubo. Grofu pride to prav in odgodi dovoljenje za Figarovo in Suzanino poroko.

Tretje dejanje.

Grof premišljuje o poslednjih dogodkih. Suzana hlini po sporazumu z grofico zaljubljenost do grofa in ta jo res povabi na sestanek zvečer na vrtu. Pri sodni razpravi zaradi Figarovega dolga se izkaže, da je Figaro Marcelinin in Bartolov sin. Suzana prihiti z odkupnino, da bi tako rešila Figara Marceline, zaloti pri tem Figara v Marcelininem objemu in preden ji utegne Figaro kaj razložiti, prisoli »nezvestemu«¹ ženinu zaušnico. Rozina narekuje Suzani pismo grofu za sestanek in zapne list z iglo. Suzana stisne pismo grofu skrivaj v roko, a to opazi Figaro, ki ga kajpak zato brž začne gristi ljubosumje.

Četrto poglavje.

Barbka je obupana, ker je izgubila iglo, ki jo je grof po nji hotel vrniti Suzani, in potoži Figaru in Marcelini svojo nesrečo. Figaro je zdaj še bolj prepričan, da ga Suzana vara. Tako se znajdejo zvečer na vrtu Figaro, Barbka, Bartolo in Bazilio. Figaro se skrije, da bi razkrinkal Suzano. Grofica pride v Suzanini obleki. Kerubin misli, da je Suzana, in jo hoče poljubiti, poljubi pa pri tem grofa, ki je pravkar v temi pristopil. Grof mu nameri zaušnico, ki jo pa po nesreči dobi Figaro. Ko pride še Suzana v grofici ni obleki, ji razočarani Figaro začne dvoriti, hoteč se z grofico maščevati nezvesti zaročenki. Namišljena grofica se razkrije in nezvestega Figara oklofuta. Pa se vendar pobotata in dogovorno nadaljujeta komedijo, da bi speljala na leč še grofa. Ta sliši, kako dvori Figaro namišljeni grofici, in priklíče ljudi, da bi dokazal ženino nezvestobo. V vsesplošno presenečenje pa se izkaže povsem druga resnica. Grof je osramočen pred Rozino in jo prosi odpuščanja, Figaro pa končno dobi dovoljenje za poroko s Suzano.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE SPOMINU ANTONA NEFFATA

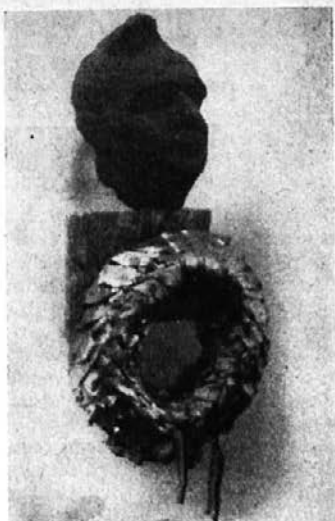
Ob desetletnici dela Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru, ki jo je ustanova proslavila z vrsto slavnostnih predstav in prireditvev ob Dnevu republike, 29. novembru t. l., se je vodstvo in članstvo SNG in zlasti še Opere zelo lepo oddolžilo spominu ustanovitelja in prvega direktorja mariborske Opere, dirigenta Antona Neffata, ki je s svojim delom položil temelje novoustanovljeni Operi v Mariboru po osvoboditvi, da je nato leta 1950 umrl zaradi poklicne srčne bolezni. Mariborsko gledališče je zaslužnemu tvorcu druge slovenske operne hiše odkrilo na najlepšem mestu v gledališkem foyerju kip, delo akad.

kiparja Vojska. Odkritja spomenika se je udeležilo mnogo predstavnikov mariborskega kulturnega in javnega življenja, članstvo Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru, zastopstvo ljubljanske Opere, pokojnikova vdova, dramska prva-kinja Mira Danilova, in veliko spoštovalcev Neffatove umetnosti.

Svečanost je bila sicer intimna, vendar je prav lepo poudarila velike pokojnikove zasluge, ki si jih je kot glasbenik in dirigent z nad tridesetletnim delom pridobil za razvoj slovenske operne umetnosti. Anton Neffat je že v ljubljanski Operi deloval nad petindvajset let kot dirigent in tu postavil na oder ogromno slovenskega, slovanskega in svetovnega opernega repertoarja, ki je pod njegovo minuciozno umetniško roko zaživel v nenavadno svojski umetniški podobi. Tih in skromen, kakor je bil, je vedno živel samo za svoje delo, vse življenje je neumorno študiral glasbeno in operno literaturo, tako da je od nekdanj slovel med sodelavci za najtankočutnejšega in najizčrpnj-nejšega poznavalca bodisi zgodovine kakor tudi splošne problematike glasbene umetnosti. Bil je tipičen erudit in gledališki praktik, pri tem pa močan umetniški oblikovalec, pod čigar dirigentsko palico je za-blestela marsikatera glasbena umetnina zlasti romantičnega repertoarja, od Rimskega-Korsakova »Sneguročke« do Verdijevega »Trubadurja«. Kot tak, neumoren delavec, poznavalec in gledališki praktik, je bil najbolj in prvi poklican, da je kot prvi direktor mariborske Opere neposredno po osvoboditvi zbral umetniški ansambel, zaoral ledino in organiziral umetniško ustanovo, ki je z desetletnim delom in uspehi že v polni meri dokazala upravičenost obstanka drugega slovenskega opernega gledališča v obmejnem industrijskem centru, štajerski metropoli. Samo pet let je Antonu Neffatu dovolila usoda, da je posvetil svoji, mariborski Operi, toda navzlic kratkemu času si je direktor Neffat prav v Mariboru s svojim delom postavil nemin-ljiv spomenik, zato je prav, da je njegov lik prvo upodobilo maribor-ško gledališče. Tam bo njegov duh bdel in očetovsko bodril mlajše rodove k neumornemu delu za rast glasbene in operne kulture, ki je prav njemu bila vse življenje najvišji vzor in smoter.

Kip Antona Neffata je s krajšim nagovorom odkril upravnik ma-riborskega gledališča in direktor Drame Jaro Dolar, fanfare so into-nirale Neffatovo skladbo, predstavniki so položili vence, pokojnikov sodelavec, dirigent Heribert Svetel je v slavnostnem govoru orisal umetniško in človeško podobo zaslužnega umrlega prvega direktorja mariborske Opere in operni zbor je zapel slovensko žalostinko. Pri-srčna in spontana svečanost je pričela, kako živ in svetel je ostal spomin v srcih vseh pokojnikovih sodelavcev in občudovalcev, in je jasno pokazala, da dirigent in direktor Anton Neffat ni živel zaman.

Se enkrat: slava njegovemu spominu!

KRITIKE O GOSTOVANJU V DUBROVNIKU

»VELIK USPEH LJUBLJANSKE OPERE«

(Slovenski poročevalec, 9. IX. 1955)

Na letošnjih Dubrovniških poletnih igrah glasba skoraj popolnoma prevladuje, tako da so te igre bolj glasbeni kot dramski festival. Od skupaj 42 del, ki so na letošnjem programu, jih je 32 glasbenih, če vštejemo štiri balete v izvedbi beograjskega ansambla in dve operi, s katerima se ljubljanska Opera prvikrat predstavlja na dubrovniškem festivalu. Ker je v glasbenem delu iger sodelovala cela plejada odličnih domačih in tujih reproduktivnih umetnikov in ansamblov, je morala ljubljanska Opera ob svojem debutu vzdržati hudo konkurenco in primerjavo z nivojem, ki so ga prejšnje glasbene prireditve dale poletnim igram. A na kratko povedano, Ljubljanska Opera je s svojo izvedbo »Štirih grobijanov« Wolfa Ferrarija doživela pravi triumf in ta uspeh (ki je bil za nas, ki je nismo poznali, iskreno rečeno, nepričakovan) je za slovenske umetnike tembolj dragocen, ker je sledil vrsti glasbenih večerov na evropski ravni, ki so v nekem smislu visoko zavezovali vsakogar, ki bi se po njih pojavil v tem izobilju akustike kamnitega Dubrovnika. To zavezo je ljubljanska Opera izpolnila in prekoračila in komaj bi katera druga naša Opera po Slovencih lahko dosegla raven, ki je bila kakor nekak športni rekord, postavljen 3. septembra v Dubrovniku s prvo predstavo »Štirih grobijanov«.

Vokalni in instrumentalni del opere sta bila ta večer dinamično in stilno tako izenačena, da tu sploh ni mogoče več govoriti o tistem »našem« standardnem opernem modelu, pri katerem so orkestri žalostni in nebolglijeni spremljevalci pevcev in zborov in ki bolj spominjajo na gasilsko četo kot pa na tisto, kar bi morali biti po svojem namenu. Orkester, kakršnega ima ljubljanska Opera, je zrel — menda edini v državi — za samostojne simfonične koncerte z najtežjim sporedom. V svojih točkah ni bil orkester, ki ga je roka dirigenta Švare vodila do simfonične resnosti, zlasti v predigrah k prvemu in drugemu dejanju, ta večer nič manjša senzacija kakor moštvo basistov (Korošec, Merlak, Lupša, Kovač), ki ni imponiralo samo s svojimi čistimi in dobro postavljenimi glasovi, temveč tudi z izrazitimi dramskimi kvalitetai, tako da za nikogar od njih ni mogoče reči, da je slabši igravec kot pevec — kakor je to sicer redno pri tistem »našem« opernem modelu. To so neverjetno dobri igralci, ki jim petje ne jemlje odrske prisebnosti. Nasprotno, zdi se, da bi jim govorjeni tekst namesto petega rajši vzel nekaj njihovega scenskega šarma.

Na našem področju se težko najde taka enotnost igralskega in glasbenega daru. A v ljubljanski Operi ni izčrpana že z basi. Najdemo jo tudi pri Manji Mlejnikovi, katere Felice je pač morala biti pozdravljena z viharim aplavzom pri odprti sceni — to je bila kreacija, zapeta in odigrana s silovitim zaletom razposajenega umetniškega temperamenta, ki je v igri mestoma spominjala na Miro Stupico. S superiorno vokalno tehniko in prirojeno gracio ter odličnostjo mora Nada Vidmarjeva ostati v spominu kot brezprimerna Marina. Očarljivi lik Luciete je našel verno interpretko v Maruši Patikovi, medtem ko je njeno mater Margarito bolje pela kot igrala Elza Kar-

lovac. Čuden in Lipušček (op. ured.: recenzzentova pomota — pri tej predstavi ni nastopil Čuden) ne smeta biti preveč zadovoljna s svojim petjem niti igranjem, zlasti Lipušček. Onadva nista bila na ravni ostalih, vsaj ta večer, ko se je ansambel razživel do vrhunca.

Režiser Debevec na žalost ni imel enake sreče z vsem ansamblom. Stilizirana moška ekipa je bila postavljena z neprimerno več domišljije in okusa v primeri s šablonskima likoma Riccarda in Filipeta, ki ju ni predahnila režiserjeva koncepcija stilizacije in ki sta mestoma delovala celo naturalistično.

Če smo o tej neprekosljivi operni izvedbi govorili enako s stališča dramske kot glasbene umetnosti — kar je znamenje, da se ljubljanska Opera tudi v tem pogledu oddaljuje od že omenjenega šablonskega opernega modela, po katerem ima dramska umetnost v operi samo nekaj malega opravka pri mizansceni — tedaj smo to storili zato, ker je ljubljanska Opera posredovala obiskovalcem Dubrovniških poletnih iger tisto pravo enotnost dramske in glasbene umetnosti, kakršna je vsebovana v definiciji opere kot take.

Dušan Dragović (Beograd)

»LJUBLJANSKA OPERA ŠTIRJE GROBJANI«

(Dubrovački vjesnik, 9. IX. 1955)

Prvi nastop ljubljanske Opere na Dubrovniških poletnih igrah je zaznamoval polno afirmacijo tega kolektiva. To je bil tudi smel eksperiment, da se na Buničevi poljani prikaže opera v povsem novih pogojih in v za izvajalce neznanem okviru, ki zelo otežuje stik med dirigentom, orkestrom in sceno, kjer imajo tudi akustični zakoni povsem drugačen odraz in terjajo posebnega medsebojnega odnosa posameznih izvajalskih grup. Da je ta poskus uspel nad vsa pričakovanja, ima zaslugo ves ansambel, ki se je zelo vestno pripravil za ta nastop, in ki je dobro naštudiral svoje vloge, se svobodno kretal po sceni in je vedno ostajal v čvrstem kontaktu tudi na najbolj kompliciranih mestih, čeprav je — da se ne bi rušil tok dejanja na sceni — mogel samo delno izkoriščati dirigentovo pomoč, ki je bil postavljen ob strani.

Prav ta celovitost dejanja, njen nemoteni naravni tok, izredno karakterizirani liki, ki so igralsko zelo prepričljivo prinešeni, kot rezultat inventivne in studiozne režije Cirila Debevca, predstavlja specifičnost ljubljanskega opernega ansambla in hkrati njegovo najvišjo odliko.

Za Wolf-Ferrarijevo komično opero »Štirje grobijani«, v kateri se oživlja stara opera buffa iz XVIII. stoletja in ki prenaša dejanje v stare Benetke iz časa Goldonija, ni bilo mogoče najti boljšega scenškega okvira od Buničeve poljane z ustreznimi palačami in ograjenimi prostori, kjer se gledalec direktno prenaša v samo dejanje in v njem sodeluje. Pred njim se odvija življenje z vsemi peripetijami in komičnimi situacijami, gibajo se živi ljudje in prihajajo v konflikte in neprilike, tako da skoraj pozabite, da je to samo operna predstava, ki se razvija pred vami. Tako pristen kontakt publike z dogajanjem na sceni ne bi bilo mogoče nikjer doseči tako intenzivno in neposredno v gledališkem poslopu.

Glasbeno vodstvo je bilo v rokah dr. Danila Švare, ki je tej Wolf-Ferrarijevi operi — ki z modernejšo orkestralno tehniko in kompozicijsko strukturo nadaljuje Mozartovo in Rossinijevo linijo —

Nova uprizoritev Massenetove »Manon« v naši Operi:
 prizor iz prvega dejanja (režiser Hinko Leskovšek, dirigent Samo Hubad, scenograf Vlado Rijavec in kostumograf Alenka Bartl-Serša)

dal adekvatno interpretacijo. Z okusom je izdelal posamezne duhovito obdelane detajle v partituri in dal izvedbi živ in kipeč tok.

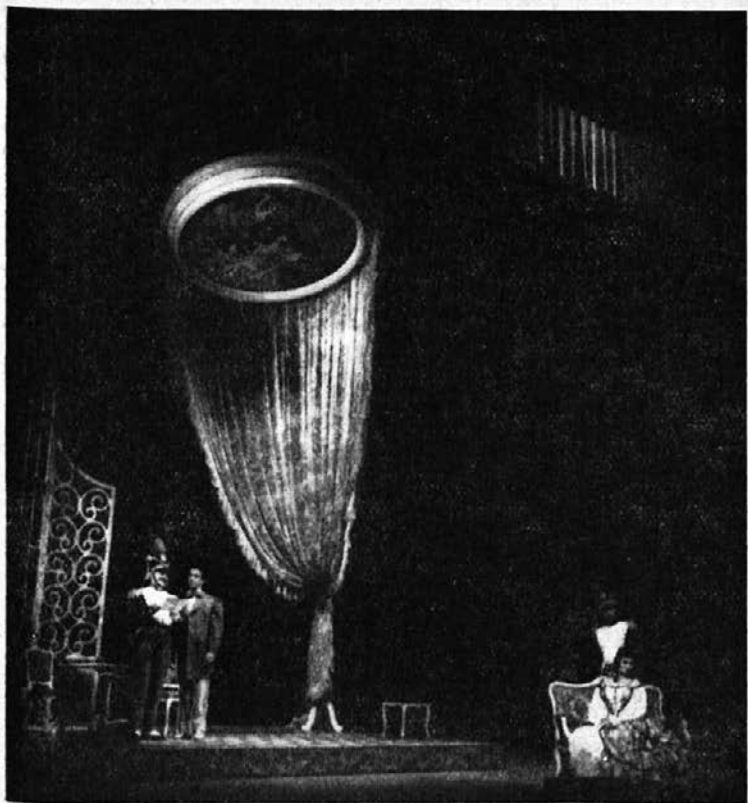
»Štirje grobijani« so sestavljali dobro vskladen kvartet. Ladko Korošec kot Lunardo je bil z nagnjenostjo izrazitih igralskih kreacij, glasovno svež in elastičen, markantna figura na sceni. Z velikim izkustvom in gotovostjo je Friderik Lupša karakteriziral lik Simona, povezujoč scensko postavitev z ustreznim glasbenim izrazom. Zdravko Kovač je zelo prepričljivo oživel figuro bogatega meščana Canciana, bodisi s svojimi igralskimi lastnostmi, bodisi s kvaliteto glasu in pevske kreacije. Danilo Merlak (Mauricio) je izpopolnil ta kvartet z brezprimerno sintezo svoje naravne drže na sceni in tehnične gotovosti v prinašanju pevske partije.

Izredna pevska kultura Nade Vidmarjeve (Marina), scenska superiornost in intenzivnost zvočnega soprana Manje Mlejnिकove (Felice), gotovost in skladnost igre ter petja Elze Karlovyčeve (Margarita) in muzikalnost, glasovna svežina ter jezičnost Maruše Patikove (Lucieta), so dvignili ženske vloge do pomembne umetniške višine.

Mondenski lik grofa Riccarda je ustvaril tenorist Miro Brajnik v znaku odrskega izkustva in glasbenega predavanja, medtem ko je Janez Lipušček kot Filipeto pokazal lepoto svojega glasovnega materiala v mirni in nevsiljivi pevski liniji.

Orkester je zvenel ritmično intonativno brez napake, z izdelanimi detajli in dinamičnimi kontrasti. Idealna akustika prostora je doprinesla h kompaktnosti in zvočni koheziji celote.

Dr. V. Berdović (Dubrovnik)

*Prizor iz drugega dejanja Massenetove »Manon«
v novi uprizoritvi naše Opere. (Lescaut — V. Janko, Des Grieux
— J. Lipušček, Brétigny — A. Prus, Manon — V. Bukovčeva)*

»W. A. MOZART: DON JUAN«

(Dubrovački vjesnik, 16. IX. 1955)

Izvedba »Don Juana« pred Sponzo pomeni novo odkritje: tako vizualno kot akustično zelo primeren okvir za Mozartove opere. Prav tak pomen, kot ga ima Lovrijenac za Hamleta in v širši liniji tudi za druga Shakespearova dela, ima trg pred Sponzo ne le za »Don Juana«, temveč tudi za druge Mozartove opere.

S tem smo pridobili novo orientacijo pri sklepanju repertoarnega načrta prihodnjih Poletnih iger.

Na širokem prostoru od Sponze do Onofrijevega vodnjaka se je odvijala velika predstava. Režiser Hinko Leskovšek je večje izkoristil ves ta prostor, razmestil grupe in soliste, postavljaj dejanje zdaj

v prvi plan zdaj v globino in izkoristil tako zvonikovo loggio kot tudi teraso Sponze. S tem je dosegel neverjetno pestrost in rešil problem menjave posameznih slik v odrskem dogajanju. Tako velik razpon dejanja, ki je vizualno zelo zanimiv, je moral mestoma trčiti z idealno glasbeno fakturo. V nekih prizorih je prevelika oddaljenost pevcev od orkestra ustvarjala vendarle neuravnotežen zvočni odnos, bolje rečeno — občutiti je bilo dve različni komponenti. Vendar tudi navzlic tem neobičajnim daljavam je ostal kontakt med sceno in orkestrom tako ritmično kot intonativno čvrst. Razumljivo je, da je bilo tako enotnost mogoče doseči samo s temeljitim šudijem in z vestnimi pripravi, kar je v čast vsemu kolektivu ljubljanske Opere.

Dirigent Bogo Leskovic je imel vse niti čvrsto v rokah. Mirno je vodil predstavo in dosegel lahkoto in vedrino, ki jo Mozartova glasba terja. Bil je zanesljiv in koristen vodnik tudi povsod tam, kjer je bila njegova intervencija potrebna.

Ce vemo, da predstavlja izvajanje Mozartove glasbe zelo občutljiv problem in da je za doseganje kristalne čistosti in oživljanje glasbenega teksta potrebna večja stopnja izvajalske zrelosti, tedaj zelo solidna, izenačena in stilno zvesta izvedba »Don Juana« pomeni velik uspeh glasbene reprodukcije ljubljanske Opere.

Začenši z uverturo, ki je delovala presenetljivo kompaktno, kot da bi zvok odmeval v koncertni dvorani, je predstava tekla gladko, s poletom in uigrano ter je dosegla celovitost glasbenega izraza.

Nosilci glavnih vlog so zelo dobro pogodili splošni emocionalni ton dela, saj je bila njihova akcija dovolj motivirana, odnosi med liki pa natančno določeni in poglobljeni. Vse je delovalo kot vsklajena celota, iz katere ne izstopajo »zvezde« in kjer je igralskemu elementu posvečena nič manjša pažnja kot glasbeno pevskeemu.

Pri vseh solistih je bilo opaziti navdušenje in ustvarjalni polet. Ko je tolmačil zlokobno figuro Don Juana, je glasovno izdiferencirani Samo Smerkolj podal kreacijo, ki osvaja bodisi s svojo pojavo kakor tudi z gibkostjo kretenj na odru. Znatno operno izkustvo, izrazita muzikalnost in scenska okretnost so omogočili Ladku Korošču, da je dal vlogi sluge Leporella dominanten značaj. Miro Brajnik, katerega lepe glasovne kvalitete smo spoznali že pri njegovem prvem nastopu v Dubrovniku, se je toplo in široko razpel v vlogi Don Ottavia, zlasti v veliki ariji II. dejanja. Njegovo nagnjenje k Mozartovi kantileni je očitno. S temeljito pevsko kulturo je bila Vanda Gerlovičeva na izredni kreativni višini v vlogi Done Ane, medtem ko nam je topli sopran Vilme Bukovčeve, v službi dramskega instinkta te odlične umetnice, pričaral lik Done Elvire v veliki skali izraznih kontrastov. Tudi ob tej priložnosti se je Nada Vidmarjeva odlikovala tako s svojimi visokimi pevskeimi odlikami kakor tudi z neposredno scensko igralsko pojavo. Vlogo vaške navihanke Zerline je tolmačila z globoko emocijo in z zdravim instinktom. Sugestivno profilirana vloga Komturja (kamnitega gosta) je imela v avtoritativnem podajanju Friderika Lupše neobičajno impresiven učinek.

Orkester je pokazal znatno stopnjo uigranosti in gibkosti in je predstavljal varen vzvod izvajalskega aparata.

Prilagajajoč se situacijam nove scenske in režijske postavitve je ansambel v celoti dal zelo bravurozno predstavo in dosegel zaslužen priznanje za močni umetniški efekt svojih naporov. Tudi iznajdljive scenografske rešitve so doprinesle k velikemu uspehu, ki ga je izvedba »Don Juana« doživela v Dubrovniku.

Dr. V. Berdović (Dubrovnik)

GOSPOD DRAMATURG

(Namesto voščila Jožetu Vidmarju)

»Ej, kje so časi, ko smo skup junačili...?«

Sam zelen smrkavec (kaj mi je bilo, vruga, morda petnajst let) spoznam drugega zelenca v Jakopičevem paviljonu. Tam ima tretji zelenec veliko besedo, in to je France Mesesnel (lep spomin na ono stran), pa še razni Kozaki so zraven in še ta in še oni...

Potem je bilo ono, kar je za mlada leta značilno: bili smo silno važni in sploh edinstveni v slovenski kulturi. Aškerc je bil nemogoč, Cankar velik mož, o Župančiču smo pa samo šepetali... Jakopičeva platna (ki jih nismo razumeli) so nas gledala, Mesesnel je pa razlagal o Ažbetu, Šubicah in drugih mojstrih čopiča...

★

Mlada leta, mlado prijateljstvo!

Pa je Cerknica lep kraj, tam pod Javornikom in silno Slivnico, pa so tam sejmi in stara znanka mojega očeta je privedla s seboj mojega mladega prijatelja (strela, res je dve leti mlajši!). Tam se je tako rekoč začelo! Na semnju sva kupovala krasne knjige Turkove »založbe« — o Rinaldu in o Robinzonu, potem sva pa potuhnjeno ušla iz okoliša bistrih oči naših roditeljev — v Dolenjo vas... Bilo je prekrasno!... Fani in Mici sta bili tam in gramofon... Gramofon je igral in midva sva z lepoticami plesala, jim stopala po nogah — in Jože se je kot dovršen kavalir opravičeval z eno samo besedico »hopla«...

★

Ooho! Kdor misli, da je s tem cerkniška avantura končana, se silno moti... Dva zelenca sta se spet potuhnjeno pritepla domov v cerkniško šolo — in ponoči, o polnoči, so se srečale sredi sobe roke treh žejnih fantov... V gmoti noči smo segali po steklenki vode, ki je stala sredi mize... Oče je zmagal, Jože pa se je koncilijantno opravičeval: »Pardon, gospod ravnatelj!«

Potem pa vse tiho je bilo...

★

To je bilo! Dogajalo se je v najlepšem slovenskem kraju Cerknici... Potem pa so se pota razdelila, razširila, in če rečemo izgubila, ne bomo grešili... Malo Dunaja in malo vojne. Ho, ho... Malo vojne? Mnogo! Korporal k. u. k. Vidmar stopa v svet, stopa v Rusijo in se ji globoko zapiše z vsem srcem in čustvovanjem, z vsem tistim, kar smo snovali v prelepem Jakopičevem paviljonu... Malo Sibirijske, malo revolucije, malo odeske avanturice z bedastimi srbskimi generali... Smuk!...

★

Smuk! In spet je uniforma slečena, Josip Vidmar je spet v lepem, elegantnem civilu. (On je ostal Josip, jaz pa iz tehtnih razlogov Osip.) Univerza, vse sorte težav, malo bridkega teatra... Težak kruhek, katerega sem mu tudi jaz krepko grenil. Evo ti, brate, rokopis, prevod, katerega moraš do ene popoldne korigirati... Vse čaka... In zaklenili smo dramaturga in tipkarico Pliberškovo v baletno sobo, kupili cigaretko in vžigalico... Ajde, vozi, brajko!... Vse je bilo v redu... Prevod in vse in edino Vidmar je na tihem (in na glas) klel siromaka Šesta. Tako je življenje...

★

Prizor iz
I. dejanja
(v Amiensu:
J. Lipušček
kot
Des Grieux
in
V. Bukovčeva
v vlogi
Manon

Zivljenje je še drugačno!... Pa je lepa nedelja, pa je »krasna« okupacija italijanska! In tisto nedeljo so prišli v Dramo trije lepo počesani italijanski detektivi — popoldne, ob pol petih (predstave so se pričenjale ob štirih). Vprašali so, če je signore Vidmar v hiši. Ne, ni ga. Kdaj pride? Jutri, v ponedeljek ne, ker je prost dan. In v torek? O, v torek pa zanesljivo ob desetih. Bene! Mille gratie! Adio...

Nato nastopi telefon... »Halo, halo! Poznaš moj glas? Poznam! Odidi hitro od doma in za mojo hišo se dobiva!« Vse to se je zgodilo in Vidmarja v torek ni bilo v gledališče, njegov »uradniški« list s fotografijo je neznano kam izginil — in izginil je tudi Josip Vidmar...

★

Izginil je iz teatra, izginil je iz Ljubljane... Pojavil pa se je kmalu na novem odru in pričel tam popolnoma drugo dramaturgijo... Dramaturgijo Osvobodilne fronte...

Kako je bilo tam, kaj je bilo tam, tega jaz ne vem... Le tu pa tam je prišla v Dramo vest, da je vse v redu... O pohodu, o poslanstvu, o pomenu Vidmarjeve aktivnosti v teh letih so pisali drugi. Jaz pa vem nekaj drugega...

★

Jaz vem, da je ostal zvest teatru! Njegova ljubezen, ki je vzcvetela pod sinjim nebom, ki se širi nad prostranimi ruskimi stepami,

Prizor iz
III. dejanja
(St. Sulpice):
Chevalier
Des Grieux —
J. Lipušček
in
Manon —
V. Bukovčeva

je dobila otipljivo obliko in ji je ime Čehov in Dostojevski in še Turgenjev in še in še... Tu bi lahko nastalo mnogo novih, zanimivih »Meditacij«... Da, to je beseda! Meditacije. Josip Vidmar je preživel vse hude ure predvojnega teatra na lastni koži, pozna vse tegobe, ki sa trapile igralca in režiserja in scenografa, pozna vso borniranost ekonomov in upravnikov, pozna pa tudi razmah in zalet, ki ju utegne roditi pesnikova beseda, pozna skrivnostno strast, ki počiva v igralčevi duši... Da, meditacije od Jakopičevega paviljona preko ruskih step do Drame in pohodov v Neznano...

Kaj vse bi še lahko ljubeznivo napisal Vidmar... Meditacije o Ugreškoj stanciji, kjer je tolklo klavirno življenje na tisoče avstrijskih soldatov, potem ono o slovanofilskem »unterju«, ki je vodil komando nad nami in pri katerem je vsak raport končal z ukazom: »Marš v zemljanko!...« Pa še vse druge zadeve bi bile lahko napisane, o lepih urah, o bridkih urah — o vsem tem, kar prinese in terja življenje od človeka...

*

O dramaturgu Vidmarju sem hotel pisati... O tej tlačanski službi popravljanja slabih prevodov (tudi mojih), o sugestijah, ki so bile nujne za igralce, o pisanju člankov za informacijo publike in še o marsičem... Pa za to je še čas in vse se bo še zgodilo.

Zdaj pa je nastala majhna prelomnica, nad katero se ob teh dopolnjenih šestdesetih letih malo zamislimo...

Črto pod račun! Življenje, delo, Drama, književnost, kritika, politično delo, stiki z inozemstvom, društveno delo, Akademija znanosti, literarno delo — evo: račun je velik, je bogat in žetev je velika...

*

Jubilej je jubilej, praznik je praznik! Praznik, ko je potekla zibelka človeku, je prav posebno žlahten, važen in zasluži vso pozornost. Če je rudar v Trbovljah dolga leta kopal premog, če je kovinar jeseniški previl kilometre žice, ali, če je rudar duha sukal svoje pero — vsi zaslužijo veliko pozornost in spoštovanje.

Iz mladih let sega moj spomin v današnji dan. Z vsem tem, kar nama je bilo dano, pa želim staremu (mlajšemu) prijatelju:

Vsevo harošavo!

Stari Osip Šest.

SLAVNOSTNA OTVORITEV DUNAJSKE OPERE

Avstrija in Dunaj sta v začetku novembra t. l. slavila velik in pomemben kulturni dogodek, slavnostno otvoritev obnovljene zgradbe Dunajske Državne opere, ki pa je spričo nedavno podpisane pogodbe o priznanju in neodvisnosti avstrijske republike zadobil še izrazito poudarjen politični značaj. Avstrijska vlada je namreč otvoritev Opere izkoristila kot prvo javno manifestacijo pravkar pridobljene državne samostojnosti, kar je bilo toliko lažje izvesti, ker ima pojem Dunajske Opere v srcih avstrijskega ljudstva prav poseben pomen. Državna opera pomeni namreč Avstrijcem že pol in več stoletja najvišji ponos in simbol kulturne zmogljivosti avstrijskega ljudstva, saj sta dolgo dobo prav ta Opera in njen orketer Dunajskih filharmonikov veljala v svetu za vzor nedosegljivega mojstrstva. Ko so torej dne 12. marca 1945. l. bombe uničile poslopje Opere, je to Avstrijce in zlasti Dunajčane prizadelo v najglobljih čustvih narodnega ponosa, da je zavladala prava narodna žalost. Po zasedbi Dunaja in koncu vojne se je sicer ansambel Državne Opere preselil v manjši Theater an der Wien, kjer je poslej deset let uprizarjal predstave, toda avstrijsko ljudstvo ni mirovalo, dokler ni že l. 1949 začelo obnavljati staro Opero. Deloma sicer s pomočjo tujine, zlasti s finančno pomočjo Amerike, a vendar predvsem z žrtvami vseh Avstrijcev, je bilo novo poslopje letos dograjeno.

Slovesna otvoritev je bila 5. novembra ob 11. uri dopoldne in udeležili so se je izbrani povabljeni gostje iz vse Evrope in iz vsega sveta. Na odru je bilo zbrano več stoglavno članstvo Opere, v častnih ložah so bili predstavniki, predsednik republike dr. Körner, predsednik vlade dr. Raab s člani vlade, poslani in predstavniki raznih držav, prav tako pa so bili v gledališču najpomembnejši sodobni evropski operni skladatelji, dirigenti, direktorji vseh najpomembnejših evropskih Oper, prominentni pevci, ki so bili kakor koli povezani z Dunajsko Opero itd. Goste in ansambel je pozdravil intendant Marboe, minister za obnovo dr. Illig in za njim prosvetni minister dr. Drimmel pa sta v svojih govorih prikazala pomen obnove Opere in sta

predala zlat ključ poslopja novemu direktorju Dunajske Opere, dirigentu dr. Karlu Böhm.

Dunajski Filharmoniki so ob začetku in na koncu zaigrali nekaj slavnostnih uvertur in so pod Böhmovim vodstvom še dodali »narodno avstrijsko himno«, valček Johanna Straussa »Donauwalzer«...

Zvečer je bila nato slavnostna premiera Beethovnovega »Fidelia«, drugi dan premiera Mozartovega »Don Juana«, nato so pa v novembru še na sporedu premiere: R. Strauss »Die Frau ohne Schatten«, Verdi »Aida«, Wagner »Mojstri pevci nürnberški«, Richard Strauss »Kavalir z rožo«, Alban Berg »Vojiček« in Baletni večer (Adam »Giselle« in Blacher »Othello«).

Glasbeni program slavnostnega meseca je vsekakor obsežen in pomemben in Dunajska opera se je zanj temeljito pripravila. Zbrala je najboljše pevce, dirigente, režiserje, scenografe, koreografe itd., skratka, direktor Böhm, ki je sam prevzel »Fidelia« in »Don Juana«, je storil vse, da bi z najboljšo pripravo in zasedbo ponovno pridobil Dunajski Operi nekdanjo veljavo in mesto med najboljšimi svetovnimi opernimi gledališči. Ali mu je to umetniško tudi uspelo, bi bilo nemara po prvih dveh premierah prezgodaj soditi. Prednost Dunajske Opere pred vsemi drugimi je predvsem v dejstvu, da sodeluje pri njenih predstavah kompletni izvrstni orkester Dunajskih filharmonikov, kakršnega nima na razpolago nobena druga Opera na svetu. Med številnimi prominentnimi solisti so prav tako znana imena najboljših pevcev, med katerimi je tudi nekaj odličnih Jugoslovancev (Anton Dermota, Sena Jurinac, Josip Gostič, Dragica Martinis, Marjan Rus itd.). Vendar že umetniški uspeh »Fidelia« ni bil stoodstoten, čeprav je vsa kritika v splošnem pohvalila sodelujoče, med katerimi je zbudil pozornost zlasti Dermota kot novi Florestan na Dunaju. Bolj nedeljenega priznanja je bila drugi dan deležna uprizoritev »Don Juana«, pri kateri je palmo večera še bolj gotovo kot prejšnji dan požel spet Dermota v partiji Don Ottavia, v kateri je vsekakor pokazal po kulturi petja najvišje mojstrstvo. Izvrstna sta bila tudi Erich Kunz kot Leporello in George London kot Don Juan, Lisa della Casa kot Donna Ana, Sena Jurinac kot Elvira in Irmgard Seefried kot Zerlina. Toda posamezni pevci, v prvi vrsti v »Fideliju«, nikakor ne morejo veljati za najboljše, kar jih je za te vloge v svetu, pa celo na samem Dunaju danes na razpolago. Pri zasedbah vseh slavnostnih premier so namreč v mnogočem soodločali razni oziri do zaslužnejših pevcev, da so tako ne vsi po najbolj prepričljivih sedanjih kvalitetah prišli do vlog. Ze ta dejstva so v nekaterih časopisih sprožila ne ravno laskav odmev.

Se mnogo več nezadovoljstva pri Dunajčanih pa je vzbudil sam zunanji okvir otvoritvenih slavnosti, ki po svojem poteku nikakor niso bile slavnosti avstrijskega ljudstva in tudi ne slavnosten kulturni dogodek. Ze cene vstopnic so bile tako vrtoglavo visoke (do 4000 šilingov, t. j. nad 100.000 dinarjev najboljši sedeži!), da jih pravi operni ljubitelji nikakor niso zmogli. Kar še morda niso naredile blazne cene, je poskrbela še razdelitev vstopnic, do katerih so prišli vsaj 70% zgolj finančni mogotci in predstavniki velikih akcijskih družb in bank, od samega Forda navzdol! Temu slavlju plutokracije primerno je bil seveda za poset otvoritvene premiere obvezno predpisan za gospode frak (g. Ford je imel svetlomodrega!), za gospe pa bogata večerna obleka. Pravijo, da so ocenili samo vrednost draguljev udeleženk pri »Fideliju« na 5 milijonov dolarjev in da je to bogastvo med predstavo v Operi varovalo 150 detektivov. Ljubitelji Opere, predstavniki avstrijskega kulturnega življenja in celo nekateri povab-

ljeni operni direktorji si tako seveda niso mogli ogledati otvoritvenih predstav, čeprav bi nedvomno bili prvi poklicani ustvarti si sodbo o umetniški podobi in ravni obnovljene Opere.

Avstrijsko ljudstvo je bilo upravičeno razočarano in to razočaranje je prišlo do izraza tudi v časopisju. Kulturni dogodek stoletja je tako postal kvečjemu družbeni dogodek stoletja, anahronizem sedanjega časa, ki bi bil celo na »nekulturnem« Balkanu nemogoč!

KNJIŽNA NOVOST — ZBIRKA OPERNIH BESEDIL

Potreba po tiskanih opernih besedilih je pri nas Slovencih že stara, saj jo je opaziti že od samih začetkov slovenske Opere leta 1892 pa vse do današnjega časa. Operni obiskovalec sicer prebere v Gledališkem listu ali na plakatu kratko vsebino izvajane opere, pretežnega dela besedila, ki ga pojo pevci, pa večinoma ne razume, bodisi zaradi včasih bučnejšega orkestra ali pa zaradi nerazločne izgovarjave nekaterih pevcev, zato izdajajo operna gledališča drugih narodov tiskane librete, ki so obiskovalcem pri vsaki predstavi na razpolago. Tudi Slovenci zaznanujemo že več bolj ali manj uspešnih poskusov tiskanja opernih prevodov, ki segajo celo v 19. stoletje in so se ponavljali prav do najnovejšega časa. Tako je dozdej izšlo pri nas že nad 30 prevodov opernih besedil, ki so sicer že zdavnaj pošli, vendar se zatrdno kot redna knjižna publikacija niso mogli uveljaviti predvsem zaradi finančnih težav našega predvojnega knjižnega trga. K temu je prispevala še svoj delež slabša kvaliteta nekdanjih prvih opernih prevodov, čeprav so jih prevajali tudi nekateri znani književniki. Slovenski operni prevodi so se povzpeli na evropsko raven šele, ko se je na tem področju deloma poskusil pesnik Oton Župančič, pravo osnovo opernega prevajanja pa je postavil šele dirigent Niko Štritof, ki je v malone dveh desetletjih tega svojega dela prevedel nad štirideset oper železnega repertoarja. Njegovi prevodi, zlasti kasnejši, so vzor glasbeno tenkočutnega in pesniško domiselnega prevajanja in so ponekod celo boljši od samega originala. Štritof se ni nikoli suženjsko držal izvirnega besedila, zlasti če ni bilo to vsebinsko ali pesniško dovolj prečiščeno in dognano, ampak je na podlagi izvirnika ustvaril nov naš, slovenski operni izraz, ki je bil v skladu z značajem glasbe bodisi šegav in duhovit, bodisi lirčen in čustven ali pa jedrnat in krepak, vedno pa peven in glasbeno pretehtan. Vzor takega prevoda je »Carmen«, katere besedilo je prevedel Štritof obenem z Otonom Župančičem, čudoviti pa so tudi Štritofovi prevodi »Bohème«, »Butterfly«, »Traviata«, »Seviljskega brivca«, »Jenufe« in mnogi drugi.

Od vseh teh najkvalitetnejših slovenskih opernih prevodov pa sta doslej izšla v tisku le besedili »Bohème« (l. 1946 v Štritofovi samozaložbi) in »Traviata« (l. 1950 v izdaji Gledališkega lista Opere) in sta kajpak že zdavnaj razprodana. Da bi končno odpomogla pereči potrebi opernih ljubiteljev po slovenskih opernih besedilih, sta se zdaj odločila Slovensko narodno gledališče kot izdajatelj in Državna založba Slovenije kot založnik, da osnujeta stalno knjižno zbirko »Operna besedila«, ki bo postopoma vključila najboljše operne prevode v skladu z repertoarjem ljubljanske in mariborske Opere. Operna besedila bodo izhajala v lični žepni obliki in bodo naprodaj tako v Operi kot tudi po knjigarnah, knjižnice pa naj bodo čim bolj cenene. S to novo zbirko bosta izdajatelj in založnik nedvomno ustregla številnim ljubiteljem opere pa prav tako glasbenim šolam, ki so stalno v zadregi za slovenska besedila, nova knjižna zbirka pa bo prišla prav tudi mnogim

Dvobarvni ovitek tiskane-
nega besedila Smetanove
»Prodane neveste«,
ki je pravkar izšlo v
1. zvezku zbirke
»Operna besedila«

radijskim poslušalcem, ki radi poslušajo operne prenose. Prepričani smo, da bo tako zbirka ne le v polni meri dosegla svoj namen, temveč da se bo še razvijala in se izpopolnjevala.

V mesecu decembru t. l. sta izšla v okviru nove zbirke prva dva slovenska prevoda opernih besedil, in sicer:

1. B. Smetana »Prodane nevesta« (v prevodu Nika Štritofa) in
2. E. Wolf-Ferrari »Štirje grobijani« (v prevodu S. Samca in I. Sorlija).

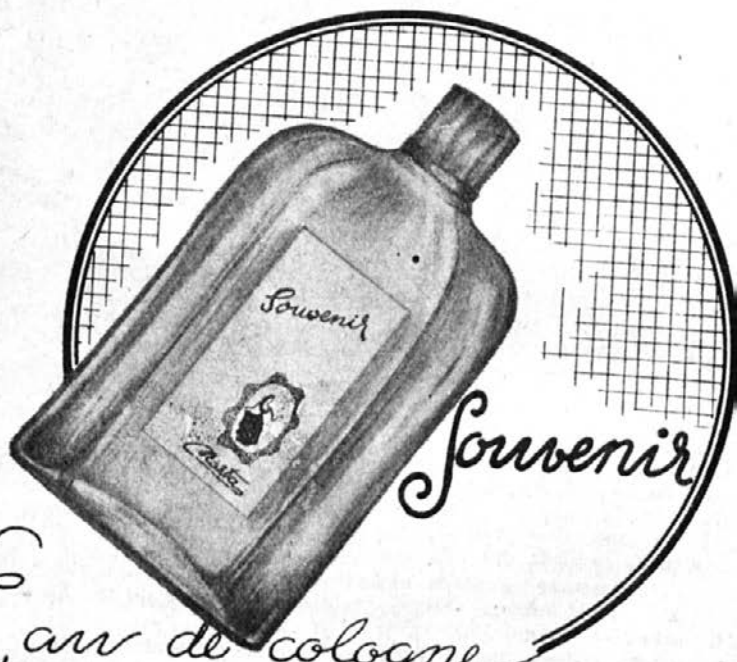
Še v tej sezoni bodo izšli v prvi seriji še operni prevodi:

3. G. Donizetti »Lucia Lammermoorska« (v prevodu Pavla Oblaka),
4. J. Massenet »Manon« (v prevodu Nika Štritofa) in
5. W. A. Mozart »Figarova svatba« (prev. Smiljan Samec).

Zbirka »Operna besedila« se bo nato nadaljevala in bo sčasoma vključila tudi nekatere prej izšle prevode, ki so že pošli. Vsekakor ima arhiv ljubljanske Opere že doslej vsaj 60 prevodov opernih besedil, ki so tako kvalitetni in daleč najboljši na vsem slovanskem jugu, da nedvomno zaslužijo prej ali slej objavo. Zbirka bo nemara vzpodbudila tudi kake nove izvirne slovenske libretiste, saj bi nam slovenski skladatelji prav gotovo ustvarili že marsikatero novo domačo opero, ko bi ne imeli težav prav z izbiro primerne, dobrega opernega besedila.

»Operna besedila« bodo torej tudi po svoje odraz visoke ravni slovenske operne produkcije in reprodukcije, ki se je po številnih ljubiteljih operne umetnosti in odličnih umetniških izvajalcih že za-trdno zasidrala v našem ljudstvu, bolj kot v marsikaterem večjem narodu.

N.

Eau de Cologne

Narta

BELEŽKE

Mlada primabalerina **Veronika Mlakarjeva**, ki je začela svojo mnogoobetajočo umetniško pot pod vodstvom svojih staršev na odru naše Opere, je bila preteklo sezono angažirana kot prva plesalka v baletnem ansamblu Münchenske opere. Že v pretekli sezoni je z velikim uspehom gostovala tudi v Berlinu, zanimal pa se je zanjo tudi najboljši angleški balet Sadler's Wells. Ob začetku nove sezone pa je Veroniki Mlakarjevi ponudil angažma znameniti pariški balet Petit Roland, ki jo je tudi angažiral 1. novembra t. l. z najvišjim baletnim naslovom »baletne zvezdnice«. S tem se je Veronika Mlakarjeva že povzpela v vrsto najbolj znanih evropskih baletnih umetnic in bo že v tej sezoni nastopala v Parizu v več glavnih baletnih vlogah ter bo prav tako gostovala z baletno grupo Petit Roland v Angliji in Ameriki.

Cepprav zato letos Veronike Mlakarjeve najbrž žal ne bomo mogli pozdraviti na našem odru, ji vendar za veliki uspeh od srca čestitamo, vsekakor z željo, da bi se vsaj čez čas spet povrnila na naš oder!

V 10. številki našega Gledališkega lista smo poročali o izidu mednarodnega tekmovanja v Verviersu, kjer je poleg Rudolfa Francela sodelovala tudi Vilma Bukovčeva, in smo ugotovili, da je iz kritičnih ocen in poročil razvidno splošno mnenje občinstva, češ da je žirija Bukovčevi s podelitvijo šeste nagrade v zaključnem delu tekmovanja naredila krivico, ker je bila naša prvakinja ves čas tekmovanja poleg Francela med glavnimi favoriti. Pozneje je direkcija naše Opere prejela iz Verviersa zanimiv dopis, datiran s 17. majem t. l., in ki so ga podpisali:

1. M. Beaujean, profesor Ateneja, Verviers
2. Joseph Vielz, občinski svetnik v Verviersu
3. Emile Laurent, direktor Franc Teatra in član prve žirije
4. Jean Fassin, bivši direktor gledališča v Verviersu
5. Georges Demaret, glasbeni kritik
6. Gaston Damman, glasbeni šef Grand Theatra v Verviersu
7. Jean Junker, profesor v Verviersu
8. Charles Vise, direktor šole v Ensivalu
9. Fernand Donitzen, profesor glasbe.

Vsi ti podpisani, večinoma strokovnjaki, izražajo v svojem pismu direkciji naše Opere protest proti odločitvi žirije in poudarjajo, da je naša prvakinja ves čas tekmovanja bila enakovredna tekmica za prvo nagrado, zato bi po njihovem mnenju in po mnenju občinstva, ki je ob razglasitvi rezultata celo glasno protestiralo, morala Bukovčeva dobiti takoj za Francelom najvišjo nagrado. Podpisniki tudi prosijo, da ta dopis naša direkcija objavi v našem glasilu.

Vsekakor zanimiv primer odziva publike na razsodbo žirije!

IZ REPERTOARJA JUGOSLOVANSKIH OPERNIH GLEDALIŠČ

Opera Hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu navaja v svojem repertoarnem načrtu za sezono 1955/56 naslednja dela: R. Strauss »Saloma«, Janaček »Jenufa«, Mozart »Čarobna piščal«, Britten »Peter Grimes«, D. Savin »Zaljubljenca«, Lhotka »Analfabet«, Rimski Koršakov »Sneguročka«, Hristić »Ohridska legenda«, Baranović »Kitajska pravljica« in še en nov baletni večer.

Reška Opera bo izvedla v tej sezoni: Menotti »Konzul«, Offenbach »Hoffmanove pripovedke«, Saint-Saens »Samson in Dalila« in Auber »Fra Diavolo«. Baletni ansambel pa bo izvedel Hrističevo »Ohridsko legendo«, Bartokovega »Mandarina« in Gluckovega »Don Juana«.

Splitska Opera pa obeta: Gluck »Orfej«, Donizetti »Lucia Lammermoorska«, Ponchielli »Gioconda«, Britten »Lucretia« in B. Bersa

»Ogenj«, medtem ko bodo obnovili »Othella«, »Aido«, »Rigoletta«, »Madame Butterfly«, »Cavallerio rusticano«, »Era z onega sveta« in »Zrinjskega«.

Osješka Opera je v tej sezoni že izvedla premiero Wolf-Ferrarijevih »Štirih grobijanov« in ponovila »Trubadurja« in »Bohème« ter opereto »Mala Floramye«. Za mesec december napovedujejo premiero Leharjeve operete »Vesela vdova«.

Makedonska Opera v Skoplju je začela sezono z Verdijevo »Aido«, na sporedu pa imajo še premiere: Donizetti »Don Pasquale«, Giordano »Andrée Chenier«, Verdi »Othello« in Lhotka-Kalinski »Analfabet«, medtem ko je balet pripravil premiero Lhotka-Mlakarjevega baleta »Vrag na vasi« in bo izvedel še Hrističevo »Ohridsko legendo« in Čajkovskega »Labodje jezero«.

Makedonski skladatelj Prokopijev pripravlja prvi makedonski nacionalni balet »Dojrana«, ki ga bo verjetno prav tako uprizorila Skopska Opera še v tej sezoni.

Ansambel in solisti naše ljubljanske Opere so konec novembra in v prvi polovici decembra posneli za gramofonske plošče Musorgskega opero »Soročinski sejem« in Prokofjeva »Zaljubljen v tri oranže«. Snemanje je organizirala Zveza jugoslovanskih glasbenih umetnikov iz Beograda v koprodukciji z ameriškim podjetnikom g. Geraldom Severnom in trdsko »Philips« iz Holandije. Posnetki so odlično uspeli. Gramofonske plošče so namenjene predvsem prodaji v tujini, zlasti v Angliji in Ameriki. Ansambel naše Opere je tako prvič dobil priložnost, da se kot umetniška celota v najboljši luči predstavi najbolj znanim središčem in kritiki v tujini. Plošče bodo izgotovljene in tudi že naprodaj v letu 1956. Izvedbo »Soročinskega sejma« je dirigiral dirigent Samo Hubad, opere »Zaljubljen v tri oranže« pa dirigent Bogo Leskovic. Sodelovali so vsi prvi solisti in zbor naše Opere, operni orkester pa je bil pomnožen z najboljšimi glasbeniki Ljubljane, predvsem s člani orkestra Slovenske filharmonije.

Baletni ansambel opernega gledališča v Sarajevu je prejel iz Švice častno povabilo, da nastopi v mesecu decembru z eno domačo uprizoritvijo v Ženevi. Za prvo gostovanje sarajevskega baleta v tujini so izbrali Hrističevo »Ohridsko legendo«, ki sta jo pripravila dirigent Štajcer in koreograf Horvat. Sarajevski baletni ansambel je, čeprav mlad — ustanovljen je bil hkrati z Opero šele po osvoboditvi — zelo dober in ga prištevamo med najboljše v državi. Na povratku iz Ženeve se bo ustavil sarajevski balet tudi na Reki in v Ljubljani, kjer bo 20. t. m. pokazal svojo uprizoritev »Ohridske legende«.

Baritonist slavne Metropolitanske Opere iz New Yorka Paolo Silveri se mudi meseca decembra kratek čas v Jugoslaviji in bo 19. t. m. nastopil tudi v Ljubljani v naslovni vlogi Verdijevega »Rigoletta«. Silveri slovi danes v svetu kot eden najboljših umetnikov svoje stroke, zato bo njegov nastop v Ljubljani nedvomno poseben operni dogodek.

V Angliji se je osnovala operna skupina, ki bo gojila komorni operni repertoar. V septembru je nova Komorna opera že nastopila v Birminghamu in je v enem večeru uprizorila tri enodejanke, Mozartovo opero »Gledališki ravnatelj«, Holst »Savitri« in še Gluckovo enodejanko. V ansamblu sodelujejo sami mladi umetniki, ki nameravajo vsako leto uprizoriti vsaj tri nove podobne komorne programe.

Tudi na Dunaju se je ustanovila podobna Komorna Opera, ki je z uspehom uprizorila v čudoviti baročni dvorani grajskega gledališča v Schönbrunnu Rossinijevo »Cenerentolo« (Pepelka) in Mozartovo delo »Don Pedrov povratek«.

V **Mozartovem rojstnem mestu Salzburgu** bodo na obletnico dne 27. januarja uprizorili Mozartovega »Idomenea«, ki ga bo dirigiral Karl Böhm.

Opera Narodnega divadla v Pragi bo v tej sezoni izvedla premiero »Fidelia« in »Tannhäuserja« ter v proslavo Mozartove dvestoletnice »Figarovo svatbo« in »Don Juana«. Razen tega pa bodo na novo uprizorili še nekaj Smetanovih, Dvořakovih in Janačkovih oper. »Tannhäuserja« so v Pragi zadnjič uprizorili leta 1927 in bo to zdaj obenem prvi Wagner, ki bo na Češkem izvajan po vojni.

Državna Opera v Dresdenu je v tej sezoni že uprizorila Mozartovo opero »Lucio Sill«, kar je hkrati prva uprizoritev tega dela v Nemčiji. Dirigiral je Rudolf Neuhaus, režiral Erich Gieger, naslovno vlogo pa je pel Karl Heinz Thomann.

Opera v Essenu bo letos poleg standardnega opernega repertoarja uprizorila opero Wernerja Egka »Columbus«.

V **Stuttgartu** bo Wieland Wagner to sezono režiral tri opere, in sicer »Orfeja«, »Rensko zlato« in »Antigono«. Razen tega bodo uprizorili še Mozartovo »Lažno vrtnarico«, »Don Juana«, »Aido«, »Dva Foscara« (Verdi, prva uprizoritev v Nemčiji), »Boris Godunov«, »Prodana nevesta« in »Irska legenda«.

Madžarska Državna Opera v Budimpešti, ki je nedavno slavila sedemdesetletnico svoje ustanovitve, ima verjetno najobsežnejši repertoar na svetu vsako sezono. V letu 1954/55 so imeli na sporedu 60 oper in baletov, za sezono 1955/56 pa so napovedali 70 del. Za uprizoritve ima Opera na razpolago dve poslopji, Veliko Opero in Gledališče Erkel, tako da igrajo v Budimpešti vsak večer po dve operi, v nedeljah in praznikih pa celo po štiri. Sezona traja od septembra do konca junija. V sezoni 1954/55 so tako uprizorili blizu 600 predstav, ki jih je videlo 1.200.000 obiskovalcev, medtem ko je bilo pred vojno v Budimpešti 200—230 predstav v sezoni s 150—160.000 obiskovalci. Med poletnimi meseci so uprizarjali predstave na prostem na Margaritinem otoku na Donavi.

Na festivalu v Benetkah so z velikim uspehom uprizorili že malone pozabljeno opero Prokofjeva »Ognjeni angel«, ki jo je izvrstno pripravil dirigent Nino Sonzogno, zrežiral pa znani režiser Piccolo Teatra, Tržačan Giorgio Strehler. Uprizoritev je vzbudila ogromno zanimanje in je navzlic mnogim skeptikom nad Prokofjevo umetnostjo pokazal v najboljši luči skladateljevo invencijo in inspiracijo.

Svojčas slavniti italijanski baritonist Riccardo Stracciari je 10. oktobra umrl v Rimu. Stracciari je pred prvo svetovno vojno pel v Operi Covent Garden in v Metropolitan, pozneje pa do leta 1927 v Rimski Operi. Njegove najboljše vloge so bile Amonasro, Luna, Germont Figaro in Rigoletto.

Pri obnovitvenih delih za pravkar odprto Dunajsko Državno Opero je sodelovala vrsta strokovnjakov. Avditorij in priključene foyerje, garderobe in vestibule je obnovil prof. Erich Boltenstern, levo dvorano za odmor arh. Otto Prossinger in Felix Cevla, desno pa prof. Ceno Kosak. Načrte za gobeline in železni zastor je izdelal prof. Rudolf Eisenmenger, intarzije v marmorju prof. Heinz Leinfellner, skulpture pa Wander-Bertoni. Avditorij ima prostora za 2209 oseb, od česar je 1658 sedežev in 551 stojišč. V dvorani sveti 1100 žarnic, na lestenicah pa je 3000 kg kristala. V orkestru je prostora za 110 godbenikov. Odrske naprave so tehnično najpopolnejše, kar jih imajo danes gledališča v Evropi. Prostori za hranjenje kostumov in gleda-

liške delavnice so v poslopju izven hiše v Mestnem vrtu, za nemoteno zvezo z gledališčem pa so zgradili pod zemljo predor, ki dovaja tudi iz parka svež zrak. Zgradba ima tudi najmodernejše delovne prostore, dve dvorani za baletne vaje, posebne dvorane za orkestrske, zborovske in ansambelske vaje in 10 prostorov za solistične vaje, ki so med seboj akustično popolnoma ločeni. Glavni oder meri 718 kvadratnih metrov, zadnji oder 420 in stranski oder 370 kv. metrov. Globina odra je 50 m, višina odprtine je 27 m, ves oder pa je visok 54 m. Odrski sistem omogoča tri načine sprememb: glavni oder je mogoče dvigati ali poglobiti, in sicer v šestih različnih ploskvah, ki se premikajo na hidravlični pogon; s pomočjo stranskega in zadnjega odra je mogoče postaviti in prepeljati poleg glavne še dve sceni; tretjo možnost nagle spremembe prizorišča pa nudi velika krožna plošča, ki jo je mogoče dvigniti in zasloniti na zadnjem odru. Najmodernejša je tudi razsvetljevalna aparatura, ki omogoča fantastične svetlobne efekte. Vsa zgradba v polnem pogonu porabi 2100 kW elektrike, kar bi zadoščalo za vse potrebe celega mesta s 30.000 prebivalci.

Tudi v vzhodnem Berlinu so 4. septembra t. l. odprli obnovljeno Državno Opero (prejšnjo Staatsoper unter den Linden), za katere obnovitev so porabili sredstva v vrednosti 8 milijonov funtov sterlingov. Poslopje so obnovili v stilu Friderika II. po načrtih iz leta 1742, oder, razsvetljava in delovni prostori z vsemi tehnični napravami pa so seveda prav tako najsodobnejši. Otvoritvena predstava so bili Wagnerjevi »Mojstri pevci«, ki jih je glasbeno pripravil generalni direktor Franz Konwitschny.

Münchenski festival 1955 je trajal od 12. avgusta do 11. septembra in je imel na sporedu 19 oper, 3 baletne večere in slavnostni koncert ob obletnici R. Straussove smrti. Uprizorili so opere:

Händel »Julius Caesar«

Mozart »Cosi fan tutte«, »Figarova svatba«, »Don Juan« in »Beg iz seraja«

Wagner »Lohengrin«, »Mojstri pevci nürnberški« in ciklus »Prstan Nibelungov« (Rensko zlato, Walküra, Siegfried, Somrak bogov)

Pfitzner »Palestrina«

R. Strauss »Kavalir z rožo«, »Saloma«, »Žena brez sence«, »Capriccio«, »Arabella«, »Elektra«, »Danajina ljubezen«

Baletni večeri so imeli na sporedu Pergolesijeva, Čajkovskega, Ravelova, Bartokova, Brittnova in Schillingova dela.

Umetniško vodstvo festivala je imel intendant prof. Rudolf Hartmann, sodelovalo je 11 dirigentov (s Hanson Knappertsbuschom in Karlom Böhmom), 2 režiserja, 1 koreograf, 5 scenografov, 55 solistov itd.

V novem sporedu za sezono 1955-56 navaja Münchenska opera: Berg »Wozzek«, von Einem »Dantonova smrt«, Mozart »Idomeneja«, »Čarobna piščal«, Orff »Carmina burana«, »Die Kluge«, Puccini »La Bohème«, Smetana »Prodana nevesta«, Strauss »Daphne« ali »Egiptovska Helena« in svetovno premiero opere: Tomasi »Don Juan de Manara«. Balet bo pa uprizoril na novo: Adam »Giselle«, Wooldridge »Les parapluies« in Gordon »The Rake's Progress«.

Lastnik in izdajatelj: Uprava slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Urednik Smiljan Samec. Tisk Časopisno-založniškega podjetja »Slovenski poročevalec«. Vsi v Ljubljani.

Tri knjige svetovnega slovesa

je izdala **Državna založba Slovenije**
v Ljubljani

Ivan
A. Gončarov:
OBROV

Roman je eno izmed najboljših pisateljevih del. Z zanimivimi literarnimi figurami in značaji nam Gončarov prikaže družbene probleme svoje dobe. Ženske portrete iz »Obrova« lahko po umetniški dovršenosti primerjamo s Tatjano in Olgo iz Puškinovega »Jevgenija Onjegina«.

Knjiga obsega 800 strani in stane vezana v platno 1080 dinarjev.

Herman
Wouk:
UPOR NA
LADJI
CAINE

Zanimiva zgodba o življenju pomorcev na bojni ladji med drugo svetovno vojno priteguje bralce vsega sveta. Roman je preveden že v 14 jezikov. Po tem romanu je napravljen film.

Knjiga obsega 615 strani in stane vezana v platno 780 dinarjev.

Thoun
de Vries:
MAČEHA
ZEMLJA

Roman o kmečki družini je poln čudovitih opisov frizijske pokrajine, kmečkega življenja ter navad v teh krajih. Pisatelj nam plastično in z izrednim psihološkim čutom predstavi domače ljudstvo in njegov boj s skopo rodno zemljo.

Knjiga obsega 527 strani in stane vezana v platno 750 dinarjev.

Zahtevajte prospekt št. 2, ki Vam ga brezplačno pošlje

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
V LJUBLJANI, MESTNI TRG 26

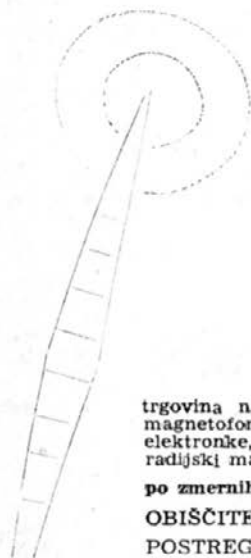
TOVARNA BARV IN LAKOV

"COLOR"

MEDVODE - SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

izdeluje:

firneže, oljnate barve, pod vodne barve, lake, emajle, steklarski kit, umetne smole, nitrolake, špi-ratne lake, trdilo za obutev

**RADIO
CENTER**

LJUBLJANA,

Cankarjeva 3

trgovina na debelo in drobno, nudi radijske aparate, magnetofone domačih in tujih znamk, gramofone, elektronke, gramofonske plošče in igle, ojačevalce in razni radijski material

po zmernih cenah.

OBIŠČITE NAS!

POSTREGLI VAS BOMO STROKOVNO IN SOLIDNO!

- **Kvalitetno blago!**
- **Konkurenčne cene!**

Kupuj v naših 21 trgovinah!

»SATURNUS«

tovarna
kovinske
embalaže

Ljubljana

proizvaja

vse vrste litografirane embalaže, kot embalažo za prehransko industrijo, gospodinjsko embalažo, bonboniere za čokolado, kakco in bonbone ter razne vrste litografiranih in poniklanih pladnjev. Razen tega proizvajamo električne aparate za gospodinjstvo, kot n. pr. električne kuhalnike, odprte in zaprte, električne likalnike in prenosne električne peči

Izdelujemo tudi

pribor za avtomobile in kolesa, in sicer avtomobilске žaromete, velike in majhne, zadnje svetilke, stop svetilke, zračne zgoščevalke za avtomobile in kolesa ter zvonce za kolesa

Razen tega izdelujemo tudi še pločevinaste litografirane otroške igrače

»Alko«
Liqueur Special

NARAVNE KVALITETNE LIKERJE V LOKUSNI
OPREMI S PATENTNIM ZAPUSKOM!

CHERRY BRANDY
Crème de Café
MYRTILLUS
CRÈME DE CACAO

ALKO® BEKLEPIŠČA IN TOVARNA LIKERJEV LJUBLJANA

TRGOVSKO PODJETJE

Svila
(bivši Urbanc)

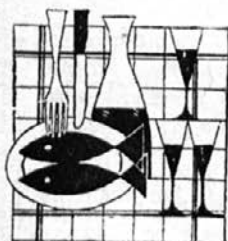
SE PRIPOROČA!

»ETOL«

CELJE, tovarna esenc in eteričnih olj

PROIZVAJA:

esence za likerje in žganje, za rum, limonadni sok, poka-
lice, sladoled in pecivo, arome za nadeve mehkega peciva,
sadna olja za bonbone in parfumska olja za eau de co-
logne, kozmetiko, toaletna in navadna mila ter razne teh-
nične proizvode

Restavracija »K O P E R«

GRADIŠČE 13

Telefon: 23-094

OBIŠČITE NAS PO PREDSTAVAH!

PRISTNA ISTRSKA VINA!

ODLIČNA KUHINJA!

DNEVNO SVEŽE RIBE!

PRIJETEN VRT, POSTREŽBA TOČNA

IN HITRA! — SPREJEMAMO NAROČILA!

odkupi vse vrste odpadkov po
najugodnejših cenah

Odkupne postaje po vseh večjih krajih Slovenije

„ODPAD“

Ljubljana, Parmova 33

Telefon: 32-664, 32-732, skladišče 20-544

Vsakodnevno v zalogi vse vrste živil!
Postrežba hitra in solidna!
Po želji dostavljamo na dom!
Priporočamo se!

Trgovsko podjetje z živili
Kidričeva 5 — Telefon 22-146

TRGOVSKO PODJETJE
»GOLOVEC«
LJUBLJANA, PREŠERNOVA 35
Telefon 21-921

Poslovalnice:
PREŠERNOVA 35
PREDJAMSKA 24
ČERNETOVA 23
TITOVA 71
CIGLARJEVA 26
DOMZALE,
SAVSKA 1

Prepričajte se o solidni in dobri postrežbi
in konkurenčnih cenah.

TRGOVINA
KAVA

LJUBLJANA, Titova 38
Telefon: 32-286

Prepričajte se!

ima na zalogi vedno prvovrstno
špecerijsko blago

Naročajte tudi telefonično. Dostavljamo na dom.
Priporočamo se!

V TRGOVINI
ČOPOVA 16
Telef. 22-622

Perlon

dobite vse vrste ženskega perila,
nogavic i. t. d.
Kvaliteta prvovrstna! Najmodernejši
vzorci! Cene konkurenčne!
Brezobvezen ogled!
Priporočamo se!

Zahtevajte prvovrstne
modne tkanine

Tekstilne tovarne Medvode

pri Ljubljani
telefon 27

Trgovsko podjetje

„Moda“

LJUBLJANA S SVOJIMI POSLOVALNICAMI

„MANON“
„MOŠKA MODA“
„DOJENČEK“
„OKRAS“

NUDI VSEM ODJEMALCEM KVA-
LITETNE PLETENINE, PERILO,
OPREMO ZA DOJENČKE IN
VSAKOVRSNI
NAKIT

TRGOVSKA PODJETJA

»JAGODA«, Celovška 61

»GROZD«, Vošnjakova

»HRUŠKA«, Titova 12

imajo dnevno v zalogi vse vrste svežega sadja,
poljskih pridelkov po dnevno najnižjih cenah!

Priporočamo se za nakup!

Proti bolečinam vseh vrst (glavobola, zobobola, revmatičnim bolečinam, nevralgijam itd.)

zahtevajte v lekarnah

le originalno škatlico tablet **COFFALGOL**

ali tablete z močnejšim učinkom **PHENALGOL!**

Izdeluje: *Lek* — Tovarna farmacevtskih in kem. proizvodov
L J U B L J A N A

„Kranjica“

Mestni trg 28 (bivši Samec)

Se priporočamo »Kranjica«, Mestni trg

Vam nudi v bogati izbiri
moško in žensko perilo,
volno in volnene izdelke,
razno otroško perilo in ga-
lanterijsko blago

„ŽIČNICA“

LJUBLJANA, Tržaška cesta 69

Telefon 21-686, 22-194

IZDELUJEMO, PROJEKTIRAMO IN MONTIRAMO INDU-
STRIJSKE, GOZDNE, TURISTIČNE IN ŠPORTNE ŽIČNICE IN
ŽERJAVE.

Zahtevajte ponudbe tudi za lesno obdelovalne stroje in naprave.

Gostišče „PARK” IZOLA

posluje od julija 1955 v najlepšem parku istrskega polotoka. Cenjenim gostom nudi na svojem vrtu prijetno zabavo s plesom, raznimi nastopi ter solidno in ceneno postrežbo — vseh vrst gostinskih uslug.

S pričetkom sezone prihodnjega leta bo gostišče razširjeno v gostinsko podjetje

„Park hotel” Izola

ki bo imelo v svojem sklopu sedanje gostišče, moderno urejene hotelske sobe, restavracijo, bar ter kopališče.

Priporoča se uprava gostišča
»PARK« — IZOLA

Tekstil-promet

LJUBLJANA, Stritarjeva ulica 5

Vam nudi
veliko izbiri tekstilnega ter galanterijskega blaga, in to po zelo
ugodnih cenah

BLAGOVNICA TROMOSTOVJE

LJUBLJANA

nudi v veliki izbiri tekstilno blago, konfekcijo, obutev, perilo, pletenine in vse otroške potrebščine v poslovalnici »Sneguljčica«

Tovarna čevljev »ALPINA«, Žiri

vam v svojih prodajalnah:

Kardeljeva ul. 3 in Stritarjeva ul. 8 v Ljubljani

nudi kvalitetno obutev po zmernih cenah!

Obiščite nas in prepričali se boste o kvaliteti
naših izdelkov!

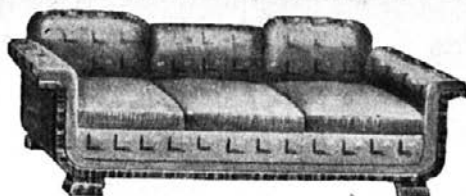
Kino Šiška | Kino Triglav

LJUBLJANA,
Medvedova, tel. 23-026

KODELJEVO,
Ob Ljubljani, tel. 31-761

V prihodnjih tednih bodo na sporedu filmi:

- od 1.—3. januarja 1956: ameriški film: »MESTO ILUZIJ«
- od 4.—11. januarja 1956: italijanski film: »IZZA SPUŠČENIH ZAVES« (premiera)
- od 12.—15. januarja 1956: angleško-italijanski film: »ROMEO IN JULIJA (v barvah)«
- od 16.—19. januarja 1956: ameriški film: »POVRATEK NA BROADWAY« (v barvah)
- od 20.—23. januarja 1956: ameriški film: »GOSPA MINIVER«
- od 24.—26. januarja 1956: italijanski film: »PESMI Z ULICE«
- od 27.—29. januarja 1956: nemški film: »ZEMLJA SMEHLJAJA« (v barvah)

Priporoča se
**KOBILICA
AVGUST**

tapetnik in dekorater

LJUBLJANA, Rimska cesta 11 – Telefon 20-896

Tesarsko
podjetje

»Tesarstvo«

Ižanska c. 18
Ljubljana

izvršuje vsa tesarska dela. Na zalogi ima stalno štukaturno trstiko in bakulo, ki jo proizvaja v svojem stranskem obratu. Za cenjena naročila se priporočamo!

Kartonažna tovarna, Ljubljana

ČUFARJEVA 16 (Čopova) — Telef. 30-307, 30-308
Brzjavke: Kartonaža — Poštni predal 14

Proizvaja in nudi: vsakovrstne kartonažne in papirnatel izdelke za embalažo, reprodukcijo, industrijo, lekarne itd.

Konfekcija papirja: serviete „Higiea“, toaletni papir „Hermes“, parafinirani lončki za živila, mape in registratorji, etuiji za očala, role za blagajne in računske stroje itd., mehke in trde cevke za tekstilno industrijo itd.

Pekarna „Ajdoščina“

Ljubljana, Gosposvetska cesta 7 (telefon 22-377)

KRUH, PECIVO, DROBTINE, PREPEČENEC,
PRESTE, KEKSI, BONBONI, ČOKOLADA

DVAKRAT DNEVNO SVEŽE PECIVO!

SPREJEMAMO NAROČILA!

**TRGOVSKO
PODJETJE**

UPRAVA: VRHOVČEVA 4

Naš vet

nudi dnevno v svojih poslovalnicah
vse vrste povrtnin, sadja in sadnih
sokov! Večja naročila dostavljamo
po želji na dom! Priporočamo sel

**Uvoženo in lepo domače sadje in zelenjavo imamo po
zmernih cenah vedno v zalogi:**

»VIŠNJA«, Gradišče 7

»VIŠNJA«, Titova 88

»VIŠNJA«, Trg svobode

»VIŠNJA«, Vodnikov trg

LJUBLJANA Kardeljeva 1 (nasproti Ria)

ima v zalogi: damske
torbice, kovčke, aktovke,
rokavice in vso ostalo
drobno usnjeno galanteri-
jo! — Ugodne cene, dobra
kvaliteta!

Oglejte si našo zalogo!

Elektrotehna
elektrotehnično podjetje
Ljubljana

Vam nudi

vse elektrotehnični material po najboljših dobavnih pogojih

Obrtna nabavno-prodajna zadruga

**elektrotehniških obrti
LR Slovenije**

se priporoča

R. Z. Z O.J. V LJUBLJANI

Gosposvetska 16, tel. 30-819

Gorenjska tovarna čokolade

LESCE PRI BLEDU

Vam nudi vse vrste čokolade najboljše kakovosti po najnižjih cenah. — Prepričajte se!

VELEBLAGOVNICA
Na ma
LJUBLJANA

ZA JESEN IN ZIMO SO PRISPILI NOVI VZORCI VOLNENEGA
IN BOMBAŽNEGA BLAGA, PERILA, ČEVLJEV ITD.
VELIKA IZBIRA, NAJNIZJE CENE

KRAŠ

